

## Pärgamendi kahjustuste ja tunnuste register

|    | <i>Nimetus</i>                      | <i>Kirjeldus</i>                                                                                                                   | <i>Nimetus inglise keeles</i>                                               | <i>Kahjustuse kood</i> |
|----|-------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|------------------------|
| 1  | Karvanääpsaugud                     | Karvanääpsude muster pärgamendi pindmises kihis                                                                                    | Follicle marks, hair holes                                                  | A1.1.                  |
| 2  | Jäsemete naha külge kinnitumise ala | Välisilmet muutvad piirkonnad pärgamendilehe äärtel                                                                                | Axilla                                                                      | A1.2.                  |
| 3  | Skeletimärkidega ala                | Välisilmet muutvad selgroopiirkonna alad                                                                                           | Skeletal evidendce, marks                                                   | A1.3.                  |
| 4  | Armkuude                            | Armistunud haavandid, mille pinna tekstuur (värvus, reljeef) erineb oluliselt pärgamendi pinnast                                   | Scar tissue                                                                 | A1.4.                  |
| 5  | Pärgamendilehe suurus               | Olenevalt pärgamendilehe suusest on pärgameni kahjustused ja tunnused erinevad                                                     | The size of the or bifolios or document                                     | A1.5.                  |
| 6  | Paksus tulenevalt looma vanusest    | Naha kvaliteedi tunnus, mis sõltub enamasti looma vanusest                                                                         | Thickness                                                                   | A1.6.                  |
| 7  | Auk                                 | Pärgamendi venitamisel tekkinud augud                                                                                              | Holes                                                                       | A2.1.                  |
| 8  | Eemaldamata karvkude                | Pärgamendi valmistamisel eemaldamata jäänud karvad                                                                                 | Hair remains                                                                | A2.2.                  |
| 9  | Kraapimise jäljed                   | Kõvera teraga kraabitsa jäljed (vaod, vöödid) pinnal                                                                               | Striations                                                                  | A2.3.                  |
| 10 | Sakilise tera jäljed                | Sakilise servaga kraabitsale iseloomulikud töötlemisjäljed pinnal                                                                  | Jagging action                                                              | A2.4.                  |
| 11 | Veresoonte ala.                     | Veresoonkonna mustriga välisilmet muutvad alad                                                                                     | Veining, vein evidence. Drainage of blood vessels.                          | A2.5.                  |
| 12 | Paksuse kõikumine                   | Paksuse ühtlus üle pinna on pärgamendi valmistamise kvaliteedi tunnuseks                                                           | Variation of thickness                                                      | A2.6.                  |
| 13 | Läbipaistvus                        | See on tunnus, mis on oluline pärgamendi seisundi ja kvaliteedi hindamisel. Läbipaistvuse hindamiseks kasutatakse läbivat valgust. | Opacity, transparency                                                       | A2.7.                  |
| 14 | Lõhestatud nahk.                    | Täielikult üle kogu pinna eemaldatud pindmine kiht                                                                                 | Splitted                                                                    | A2.8.                  |
| 15 | Värvuse või pinna välimuse muutus   | Pinna välisilmet iseloomustav üldine tunnus. Ebaühtlane värvus, matt, poolmatt või läikiv pind                                     | Variation in the colour or surface appearance (Matte – Semi Matte - Glossy) | A2.9.                  |
| 16 | Pindmine kiht.                      | Epiderma kihi täielik või osaline olemasolu                                                                                        | Presence of grain layer                                                     | A2.10.                 |
| 17 | Pimsskiviga lihvitud pind           | Pinna lõppviimistlus pimsskiviga                                                                                                   | Rubbing with the flat pumice stone                                          | B3.1.                  |
| 18 | Kriidiga viimistletud pind          | Lihvitud pind on kriidipuruga muudetud siledamaks ja heledamaks                                                                    | Chalking                                                                    | B3.2.                  |
| 19 | Märgistusaugud, märgistusjooned     | Lehel teksti paiknevuse korraldamiseks tehtud vajalikud märgistused pinnal                                                         | Pr icking, pricking marks, lines                                            | B3.3.                  |
| 20 | Joonimine                           | Käskirja tekstiridade märgistus pinnal                                                                                             | Ruling                                                                      | B3.4.                  |
| 21 | Tekstiparandused                    | Teksti ülekirjutused ja teksti mehaaniline eemaldamine                                                                             | Annotations and corrections                                                 | B3.5.                  |
| 22 | Erinevad tindid                     | Teksti vormistamisel samal lehel kasutatud erineva välisilmega tindid                                                              | The variances of the ink, used on the same page                             | B3.6.                  |
| 23 | Torkeauk                            | Kindla eesmärgiga tehtud väikesed augud teksti märgistamiseks või pärgamendilehe kinnitamiseks kirjutusraamile.                    | Puncture                                                                    | B3.7.                  |
| 24 | Rooste                              | Enamikel juhtudel pruunikad, kollakad plekid, mis on tekkinud metalli kokkupuutest pärgamendiga                                    | Rust                                                                        | C6.1.                  |
| 25 | Rebaseplekk e foksing               | Pruunides toonides täpid, tähnid, mis esinevad tavaliselt kogumitena                                                               | Foksing                                                                     | C6.1.                  |
| 26 | Klaasjas ala                        | Muutunud välisilmega alad, mis on tekkinud pärgamendi lokaalse degradeerumise tulemusena                                           | Glass like layer                                                            | C6.2.                  |
| 27 | Plekk                               | Lokaalsed värvuse muutusega alad pinnal, mis ei ole kuival eemaldatavad                                                            | Stains and Accretions.                                                      | C6.3.                  |
| 28 | Sörmejälg                           | Sörmejälje mustriga plekk                                                                                                          | Handling marks                                                              | C6.3.1.                |
| 29 | Tindiplekk.                         | Kontrastsete piirjoontega tindivärviga plekk                                                                                       | Stain of ink                                                                | C6.3.2.                |
| 30 | Tindikorrosioon                     | Tindi ja pärgamendi kahjustumine tindis sisalduvate metallide toimel                                                               | Ink corrosion                                                               | C6.4.                  |
| 31 | Tindikadu                           | Tindi mehaaniline kadu käsitlemise või kulumise tulemusena                                                                         | Ink loss                                                                    | C6.5.                  |
| 32 | Luitunud                            | Meedium valastunud. Värvuse intensiivsuse vähenemine                                                                               | Fading                                                                      | C6.5.                  |

|    |                             |                                                                                       |                                           |        |
|----|-----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|--------|
| 33 | Äratõmme                    | Meediumi kleepumine või ülekandumine teisele pinnale                                  | Ink offset                                | C6.6.  |
| 34 | Helvestumine, irdumine      | Pärgamendi kihiti eraldumine, kestendamine                                            | Flake off , flaking                       | C6.7.  |
| 35 | Rebend, lõhe                | Pärgamendi lõhestumine ilma materjali kaota                                           | Tear and split                            | C6.8.  |
| 36 | Korts                       | Voldid, kurrud , mille vahel on pärgamendi pind tasapinnaline                         | Cr ease                                   | C6.9.  |
| 37 | Paindes, püstine jäik volt  | Volt, mille on põhjustanud materjali kokkutõmbumise tulemusena tekkinud deformatsioon | Cockling                                  | C6.10. |
| 38 | Pinna lainelisus, lakkimine | Pinna ebatasasus, mis sirgeneb kerge vajutise all                                     | Curling                                   | C6.11. |
| 39 | Volt                        | Üriku vormistamiseks vajalik volt või kaksikvolt                                      | Pleats, double fold                       | C6.12. |
| 40 | Murre. Murdejoon            | Kokkumurdmise tulemusena tekkinud pärgamendi esi ja tagakülje välisilme muutus        | Fold, fold line                           | C6.13. |
| 41 | Kokkutõmbumine              | Pärgamendi mahuline kahanemine                                                        | Contraction, shrinkage                    | C6.14. |
| 42 | Sisekadu.                   | Lehe sisemisest alast väljarebenenud materjali tükid, augud                           | Loss internal                             | C6.15. |
| 43 | Äärekadu                    | Lehe äärtel olev materjalikadu                                                        | Loss edge                                 | C6.16. |
| 44 | Kirme                       | Valkjas, hallikas sade pinnal                                                         | Bloom                                     | C6.17. |
| 45 | Sade                        | Kaltsiidi väljasadenemine degradeerunud pärgamendi pinnal                             | Ca lcite deposit                          | C6.17. |
| 46 | Bioloogiline kahjustus      | Üldine nimetus bakteriaalse, hallituse ja teiste kahjurite toime kirjeldamiseks       | Micro-biological damage(bacteria, moulds) | C6.18. |
| 47 | Hallitus                    | Pigmentatsiooni laikude ja pehmenenud aladena esinev bioloogiline kahjustus           | Mouldy                                    | C6.18. |
| 48 | Näritud pind                | Kahjurite poolt mehaaniliselt kahjustatud pind                                        | Grazing                                   | C6.18. |
| 49 | Rabe                        | Pärgamendi füüsilise tugevuse vähenemise tulemusena on see raskesti käsitletav        | Brittle                                   | C6.19. |
| 50 | Jäik                        | Materjal on kaotanud oma esialgse painduvuse                                          | Rigid, stiff                              | C6.20. |

**Pärgamendi kahjustuste ja tunnuste register**

|    | <i>Kahjustuse, tunnuse nimetus</i>      | <i>Kirjeldus, selgitus</i>                                                                                                         | <i>Nimetus inglise keeles</i>             | <i>Kahjustuse kood</i> |
|----|-----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|------------------------|
| 1  | Armkude                                 | Armistunud haavandid, mille pinna tekstuur (värvus, reljeef) erineb oluliselt pärgamendi ülejäänud pinnast                         | Scar tissue                               | A1.4.                  |
| 2  | Bioloogiline kahjustus                  | Üldine nimetus bakteriaalse, hallituse ja teiste kahjurite toime kirjeldamiseks                                                    | Micro-biological damage(bacteria, moulds) | C6.18.                 |
| 3  | Eemaldamata karvkude                    | Pärgamendi valmistamisel eemaldamata jäänud karvad                                                                                 | Hair remains                              | A2.2.                  |
| 4  | Hallitus                                | Pigmentatsiooni laikudega või hapraks muutunud, pehmenenud aladena esinev bioloogiline kahjustus                                   | Mouldy                                    | C6.18.                 |
| 5  | Irdumine                                | Pärgamendi kihiti eraldumine, kestendamine                                                                                         | Flake off , flaking                       | C6.7.                  |
| 6  | Joonimine                               | Käsitajate tekstiridade märgistus pärgamendi pinnal                                                                                | Ruling                                    | B3.4.                  |
| 7  | Jäikus                                  | Pärgament on kaotanud oma esialgse painduvuse, elastsuse                                                                           | Rigid, stiff                              | C6.20                  |
| 8  | Jäsemete ala                            | Välisilmet muutvad piirkonnad pärgamendilehe äärtel                                                                                | Axilla                                    | A1.2.                  |
| 9  | Karvaaukud                              | Karvanääpsude muster pärgamendi pindmises kihis                                                                                    | Follicle marks, hair holes                | A1.1.                  |
| 10 | Kirme                                   | Valkjas, hallikas sade pinnal                                                                                                      | Bloom                                     | C6.17.                 |
| 11 | Klaasjas ala                            | Muutunud välisilmega alad, mis on tekkinud pärgamendi lokaalse degradeerumise tulemusena                                           | Glass like layer                          | C6.2.                  |
| 12 | Kokkutõmbunud                           | Pärgamendi mahuline kahanemine                                                                                                     | Contraction, shrinkage                    | C6.14.                 |
| 13 | Kortsud                                 | Voldid, kurrud , mille vahel on pärgamendi pind tasapinnaline                                                                      | Cr ease                                   | C6.9.                  |
| 14 | Kraapimise jäljed                       | Kõvera teraga kraabitsa jäljed (vaod,vöödid) pinnal                                                                                | Striations                                | A2.3.                  |
| 15 | Kriidipuruga viimistletud pind          | Lihvitud pind on kriidipuruga muudetud siledamaks ja heledamaks                                                                    | Chalking                                  | B3.2.                  |
| 16 | Lihvitud pind                           | Pinna lõppviimistlus pimsskiviga                                                                                                   | Rubbing with the flat pumice stone        | B3.1.                  |
| 17 | Lokkimine                               | Pinna ebatasasus, mis sirgeneb kerge vajutise all                                                                                  | Curling                                   | C6.11.                 |
| 18 | Luitunud                                | Meedium valastunud. Värvuse intensiivsuse vähenemine                                                                               | Fading                                    | C6.5.                  |
| 19 | Lõhestatud nahk. Kahepoolselt töödeldud | Täielikult üle kogu pinna eemaldatud pindmine kiht                                                                                 | Splitted                                  | A2.8.                  |
| 20 | Läbipaistvus                            | See on tunnus, mis on oluline pärgamendi seisundi ja kvaliteedi hindamisel. Läbipaistvuse hindamiseks kasutatakse läbivat valgust. | Opacity, transparency                     | A2.7.                  |
| 21 | Murre. Murdejoon                        | Kokkumurdumise tulemusena tekkinud pärgamendi esi ja tagakülje välisilme muutus                                                    | Fold, fold line                           | C6.13.                 |
| 22 | Märgistamine                            | Lehel teksti paiknevuse korraldamiseks tehtud vajalikud märgistused pärgamendi pinnal                                              | Pr icking, pricking marks,lines           | B3.3.                  |
| 23 | Näritud pind                            | Kahjurite poolt mehaaniliselt kahjustatud pind                                                                                     | Grazing                                   | C6.18.                 |
| 24 | Paksus                                  | Pärgamendi kvaliteedi tunnus, mis on sõltuv looma vanusest                                                                         | Thickness                                 | A1.6.                  |
| 25 | Paksuse kõikumine                       | Paksuse ühtlus üle pinna on pärgamendi valmistamise kvaliteedi tunnuseks                                                           | Variation of thickness                    | A2.6.                  |
| 26 | Parandused.                             | Teksti ülekirjutused ja teksti mehaaniline eemaldamine                                                                             | Annotations and corrections               | B3.5.                  |
| 27 | Pindmine kiht,pinnakiht.                | Epiderma kihi täielik või osaline olemasolu                                                                                        | Presence of grain layer                   | A2.10.                 |
| 28 | Plekid                                  | Lokaalsed värvuse muutusega alad pinnal, mis ei ole kuival eemaldatavad                                                            | Stains and Accretions. Surface dirt/dust  | C6.3.                  |
| 29 | Püstine jäik volt                       | Volt, mille on põhjustanud materjali kokkutõmbumise tulemusena tekkinud deformatsioon                                              | Cockling                                  | C6.10.                 |
| 30 | Rabe, habras                            | Pärgamendi füüsilise tugevuse vähenemise tulemusena on pärgament raskesti käsitletav                                               | Brittle                                   | C6.19                  |
| 31 | Rebaseplekk                             | Pruunides toonides täpid, tähnid, mis esinevad tavalselt kogumitena                                                                | Foksing                                   | C6.1.                  |
| 32 | Rebend, lõhe                            | Pärgamendi lõhestumine ilma materjali kaota                                                                                        | Tear and split                            | C6.8.                  |

|    |                                   |                                                                                                                                |                                                                             |         |
|----|-----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|---------|
| 33 | Rooste                            | Enamikel juhtudel pruunikad, kollakad plekid, mis on tekkinud metalli kokkupuutest pärgamendiga                                | Rust                                                                        | C6.1.   |
| 34 | Sade                              | Kaltsiidi väljasadenemine degradeerunud pärgamendi pinnal                                                                      | Ca lcite deposit                                                            | C6.17.  |
| 35 | Sakilise tera jäljed              | Sakilise teraga kraabitsale iseloomulikud töötlemisjäljed pinnal                                                               | Jagging action                                                              | A2.4.   |
| 36 | Sisekadu.                         | Pärgamendi sisemisest alast puuduvad materjali tükid                                                                           | Loss internal                                                               | C6.15.  |
| 37 | Skeletiala                        | Välisilmet muutvad selgroopiirkonna alad, mis on hästi nähtavad läbivas valguses.                                              | Skeletal evidendce, marks                                                   | A1.3.   |
| 38 | Suurus                            | Olenevalt pärgamendilehe suurusest on pärgameni kahjustused ja tunnused erinevad                                               | The size of the or bifolios or document                                     | A1.5.   |
| 39 | Sõrmejalg                         | Sõrmejälje mustriga plekk                                                                                                      | Handling marks                                                              | C6.3.1. |
| 40 | Tindikadu                         | Tindi mehaaniline kadu käsitlemise või kulumise tulemusena                                                                     | Ink loss                                                                    | C6.5.   |
| 41 | Tindikorrosioon                   | Tindi ja pärgamendi kahjustumine tindis sisalduvate metallide toimel                                                           | Ink corrosion                                                               | C6.4.   |
| 42 | Tindiplekk.                       | Kontrastsete piirjoontega tindivärviline plekk                                                                                 | Stain of ink                                                                | C6.3.2. |
| 43 | Tintide erinevus                  | Teksti vormistamisel samal lehel kasutatud erineva välisilmega tindid                                                          | The variances of the ink, used on the same page                             | B3.6.   |
| 44 | Torkeauk                          | Kindla eesmärgiga tehtud väikesed augud teksti märgistamiseks või pärgamendilehe kinnitamiseks kirjutusraamile.                | Puncture                                                                    | B3.7.   |
| 45 | Venitusaugud                      | Pärgamendi venitamisest tekkinud augud, mis on sageli juba pärgamendi valmistamise ajal kokkuõmmeldud.                         | Holes                                                                       | A2.1.   |
| 46 | Veresoonte ala.                   | Veresoonkonna mustriga pärgamendi välisilmet muutvad alad                                                                      | Veining, vein evidence.Drainage of blood vessels.                           | A2.5.   |
| 47 | Volt                              | Üriku vormistamiseks vajalik volt või kaksikvolt(plisseevolt)                                                                  | Pleat, double fold                                                          | C6.12.  |
| 48 | Värvuse või pinna välimuse muutus | Pinna välisilmet iseloomustav üldine tunnus. Ebahütlane värvus ühel pärgamendil. Pinna siledus: matt, poolmatt või läikiv pind | Variation in the colour or surface appearance (Matte – Semi Matte - Glossy) | A2.9.   |
| 49 | Äratõmme                          | Meediumi kleepumine või ülekandumine teisele pinnale                                                                           | Ink offset                                                                  | C6.6.   |
| 50 | Äärtekadu                         | Lehe äärtel olev materjalikadu                                                                                                 | Loss edge                                                                   | C6.16.  |